

Marian Pułtuski

Sprawozdanie z sympozjum "Joseph Ratzinger – teolog uniwersalny" zorganizowanego przez Wydział Teologii Uniwersytetu Szczecińskiego 21 listopada 2007 r.

Forum Teologiczne 9, 185-188

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

do ustalenia prawdy. Gdy taka już istnieje, to trzeba najwyżej ją uzupełnić nowymi ustaleniami, do których doszło się na podstawie gruntownej analizy tekstu. Szkoda, że książka dr. M. Karasa *Koncepcja czasu Williama Ockhama. Z dziejów konceptualizmu w XIV wieku* nie spełnia tych kryteriów, które są wymagane w pracach naukowych.

MIECZYSLAW MARKOWSKI

Sprawozdanie z sympozjum *Joseph Ratzinger – teolog uniwersalny* zorganizowanego przez Wydział Teologii Uniwersytetu Szczecińskiego 21 listopada 2007 r.

Od czasu wyboru Josepha Ratzingera na Stolicę Piotrową znacznie wzrosło zainteresowanie jego myślą teologiczną. Były prefekt Kongregacji Nauki Wiary od zawsze był postrzegany jako teolog wybitny, którego myśl jest twórcza i wieloaspektowa. Jednocześnie niektórzy teologowie uważali go za myśliciela zbyt konserwatywnego i nieskłonego do dialogu. Ta antynomia w postrzeganiu kardynała spowodowała, że wiele środowisk ze sceptycyzmem przyjęło jego wybór na papieża. Niemniej jednak z racji nowej funkcji byłego Prefekta Kongregacji Nauki Wiary, zagłębianie się w jego myśl teologiczną wydaje się dzisiaj szczególnie ważne. Wydział Teologii Uniwersytetu Szczecińskiego, na zorganizowanej 21 listopada 2007 r. konferencji pt. *Joseph Ratzinger – teolog uniwersalny*, podjął się trudnego zadania ukazania bogactwa problematyki, którą obecny papież podejmował w swoich teologicznych rozważaniach. Podczas tej jednodniowej konferencji referaty zaprezentowało sześciu prelegentów z różnych ośrodków akademickich.

Jako pierwszy wyniki swoich analiz dotyczących myśli Josepha Ratzingera przedstawił ks. prof. Andrzej Czaja z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Prelegent ukazał, w jaki sposób obecny papież skupiał się w swoich rozważaniach na idei Kościoła jako komunii. Benedykta XVI określił jako jednego z największych interpretatorów pojęcia *communio*, które jest też sercem myśli eklezjologicznej Soboru Watykańskiego II. Wskazał na zainteresowanie obecnego papieża tym problemem, który nurtował go już w czasach przedsoborowych. To on znalazł się w gronie tych myślicieli, którzy mieli największy wpływ na ukształtowanie się nauki soborowej na ten temat. W dalszej części wystąpienia autor przedstawiał podstawowe elementy ratzingerowskiej eklezjologii *communio*, jej strukturę i teologiczny sens. Bardzo

silnie został podkreślony związek *communio* z sakramentem Eucharystii, jak też wymiar trynitarny tegoż *communio*.

Kolejny prelegent, ks. dr hab. Edward Sienkiewicz z Uniwersytetu Szczecińskiego, zastanawiał się nad znaczeniem, jakie Benedykt XVI przypisuje chrześcijańskiej tożsamości Europy. Zaprezentował jego rozumienie pojęcia Europy, najważniejsze komponenty, które się na nią składają oraz zagrożenia, które przed nią stoją. Przedstawił również tezy odnośnie do najbliższej przyszłości kultury europejskiej, jakie sformułował Ratzinger.

Ks. dr Janusz Bujak, pracownik Uniwersytetu Szczecińskiego, poddał analizie sformułowaną przez Ratzingera oceną reformy liturgicznej, która dokonała się po Soborze Watykańskim II. Punktem odniesienia rozważań prelegenta był list apostolski Benedykta XVI *Summorum Pontificum*, dotyczący zniesienia ograniczeń w sprawowaniu mszy trydenckiej. Pozwolenie na sprawowanie tej mszy przestało być uzależnione od zgody biskupa. Opublikowanie tego listu miało, zdaniem autora referatu, związek z pytaniem o właściwe przyjęcie reform soborowych na polu liturgii. We wspomnianym dokumencie papież zauważa, że reformy liturgiczne nie były wprowadzane w duchu ciągłości z poprzedzającą je tradycją, ale zasadniczo ją zrywały. Spowodowało to powstanie wrażenia, że liturgia jest „konstruowana”, a nie – nam dana. Benedykt XVI podkreślił ważność i doniosłość liturgii trydenckiej, który zrównał z rytym Soboru Watykańskiego II. Prelegent ukazał także stosunek papieża do niektórych znaków liturgicznych (np. sprawowanie Mszy św. przez kapłana stojącego twarzą do ludzi). Swoje wystąpienie zakończył pytaniem o to, jak twórczo podejść do *Summorum Pontificum*, by nie zatracić nic z osiągnięć Soboru Watykańskiego II.

Z kolei ks. dr Radosław Kimsza, przedstawiciel Papieskiego Wydziału Teologicznego w Białymstoku, zastanawiał się nad zaangażowaniem ekumenicznym obecnego papieża. Wskazał na fakt, że Benedykt XVI, mimo kontrowersji, które wzbudzał w tym kontekście jako Prefekt Kongregacji Nauki Wiary, jest żywotnie zainteresowany dialogiem ekumenicznym. Wykazał, że wątek ekumeniczny jest obecny w całej jego myśli teologicznej. Autor przedstawił, w jakich sytuacjach obecny papież angażował się w działalność ekumeniczną (np. w sformułowanie Wspólnej Deklaracji o Usprawiedliwieniu). Ukazał również postulowany przez byłego Prefekta model jedności, który jest modelem jedności chrześcijan przy zachowaniu ich różnorodności. Prelegent nie ukrywał jednak trudności, które dla rozwoju dialogu ekumenicznego spowodowały niektóre działania Josepha Ratzingera (np. upomnienie skierowane do Kościoła niemieckiego w sprawie interkomunii czy deklaracja *Dominus Iesus*). Podsumowując rozważania, prelegent wskazywał na takie rozumienie

przez papieża problemu ekumenizmu, w którym na plan pierwszy wysuwa się porozumienie w miłości i prawdzie. Na to ostatnie pojęcie Benedykt XVI kładzie szczególny nacisk.

Kolejny mówca, o. dr Franciszek K. Chodkowski z poznańskiego Wydziału Teologicznego zapoznał słuchaczy z chrystologią obecnego papieża. Zarysował problematykę, wokół której koncentruje się myśl chrystologiczna papieża. Starał się uzasadnić tezę, że chrystologia ta jest spójna, ewangeliczna oraz że daje się zharmonizować z danymi biblijnymi. Zaprezentował też J. Ratzingera jako teologa, który broni chrystologii przed pograżeniem jej w spekulacje filozoficzne.

Jako ostatni wystąpił ks. dr hab. Krzysztof Wojtkiewicz z Uniwersytetu Szczecińskiego. W referacie przedstawił ratzingerowskie rozumienie Eucharystii. Wskazywał na takie podejście papieża, który w swojej refleksji znajduje dogłębne uzasadnienie dla ortodoksyjnej nauki. Wbrew niektórym tendencjom współczesnym, które postulują odłączenie znaczenia Ucztę Eucharystyczną od Ofiary Chrystusa, obecny papież podkreśla organiczny związek między Najświętszym Sakramentem a Misterium Paschalnym. Wskazuje na osobowy wymiar Eucharystii, jako spotkania Boga z człowiekiem, mocno zaznacza, że sensu tego sakramentu nie można ograniczyć jedynie do wymiaru uczt. Prelegent wskazał też na obecny w papieskiej teologii wymiar eschatologiczny Eucharystii i jej znaczenie dla codziennego życia chrześcijanina.

Zwieńczeniem referatów była kończąca sesję dyskusja panelowa z udziałem dwóch prelegentów: ks. Krzysztofa Wojtkiewicza i ks. Edwarda Sienkiewicza. Dotyczyła ona głównie chrześcijańskiej wizji Europy i była jedynie pośrednio związana z dorobkiem teologicznym Ratzingera. Pytania dotyczyły m.in. takich kwestii, jak możliwość obrony w zjednoczonej Europie wartości chrześcijańskich. Istotnym elementem była także analiza zagrożeń i wyzwań, które stoją przed chrześcijaństwem w związku z integracją europejską. Prelegenci wskazywali przede wszystkim na problem świadectwa, które każdy chrześcijanin powinien dawać. Od niego tak naprawdę zależy to, czy chrześcijaństwo przetrwa obecny kryzys.

Konferencja na Uniwersytecie Szczecińskim pozwoliła uczestnikom na pogłądowe zapoznanie się z bogactwem problematyki teologicznej obecnej w refleksji Benedykta XVI, z uwzględnieniem niektórych kluczowych tematów, niezbędnych do zrozumienia myśli teologicznej obecnego papieża. Istotna była zwłaszcza całościowa interpretacja pojęcia *communio*. Podczas sesji zwrócono także uwagę na wnikliwość, z jaką Joseph Ratzinger zajmuje się aktualnymi problemami świata i Kościoła. Należą do nich niewątpliwie zaangażowanie w integrację europejską, ekumenizm czy reformę liturgiczną. Nie-

obce są też papieżowi kwestie ściśle teologiczne. W tym kontekście trzeba wspomnieć o chrystologii Benedykta XVI i jego dogmatycznym namyśle nad sakramentem Eucharystii.

Podczas tej jednodniowej konferencji nie udało się przedstawić innych ważnych aspektów teologii Benedykta XVI, niemniej jednak jest to kolejny cenny przyczynek do podjęcia następnych badań nad rozległą spuścizną byłego Prefekta Kongregacji Nauki Wiary.

MARIAN PUŁTUSKI